

การพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อคัดกรองพื้นที่เสี่ยงต่อการขาดวิตามินเอในประเทศไทย

การพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อคัดกรองพื้นที่เสี่ยงต่อการขาดวิตามินเอในประเทศไทย

กานดาวลี มาลีวงศ์, สด*, สมชาย คุรงค์เดช, EdD**, เอมอร วสันตวิสุทธิ, ปรด***
มันทนา ประทีปะเสน, พบ, สด**, จรรยา ภัทรอาชาชัย, ScD****, แสงโสม สีนะวัฒน์, พบ*

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดที่ช่วยในการคัดกรองพื้นที่เสี่ยงต่อการขาดวิตามินเอ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากเด็กวัยก่อนเรียน อายุ 24-71 เดือน จำนวน 300 คน ใน 12 หมู่บ้านของ 3 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาในอดีตพบว่ามีความเสี่ยงต่อการขาดวิตามินเอที่แตกต่างกัน ได้แก่ จังหวัดสงขลา ยะลาและนราธิวาส การรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง เพื่อประเมินภาวะการขาดสารอาหารโปรตีนและพลังงาน การใช้แบบสอบถามมารดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กเกี่ยวกับการบริโภคอาหารวิตามินเอ ประวัติสุขภาพเด็กและข้อมูล พื้นฐานของครอบครัว การตรวจวิเคราะห์ทางชีวเคมีของระดับวิตามินเอในเลือด (serum retinol) รวมทั้งการสุ่มตัวอย่างเด็ก เพื่อการตรวจวิเคราะห์ทางชีวเคมีของระดับวิตามินเอที่สะสมในตับ (Modified Relative Dose Response: MRDR) จำนวน 120 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant analysis) และการวิเคราะห์พื้นที่ใช้กราฟ (Receiver operating characteristics) สำหรับความไวและความจำเพาะของค่าร้อยละ หรืออัตราความชุกของตัวชี้วัดที่ใช้ในการคัดกรองพื้นที่เสี่ยงต่อการขาดวิตามินเอ ประเมินโดยนำมาเปรียบเทียบกับระดับวิตามินเอในเลือด $< 0.70 \mu\text{mol/L}$ ที่อัตราความชุก 15% ผลการศึกษาได้นำตัวชี้วัดมากำหนดเครื่องมือในการคัดกรองพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการขาดวิตามินเอ ตัวชี้วัดที่มีความสำคัญ ประกอบด้วย ครอบครัวมีบ้านและที่ดินเพียงพอเพื่อการเพาะปลูกเป็นของตนเอง การบริโภคอาหารที่มีวิตามินเอการเข้าถึงบริการทางสังคมของแม่จากระดับการศึกษาและการฝากครรภ์ การได้รับวัคซีนตามแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ เชื้อและภาวะโภชนาการ กลุ่มตัวชี้วัดที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีประสิทธิภาพในการจำแนกกลุ่มได้ถูกต้อง ร้อยละ 83.3

* กองโภชนาการ, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข, นนทบุรี 11000

** ภาควิชาโภชนวิทยา, คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ ๑ 10400

*** สถาบันวิจัยโภชนาการ, มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170

**** ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปทุมธานี 12121